

Kirkens Bymisjons innspill til bostøtteutvalget

Vi takker for muligheten til å gi skriftlige innspill til utvalget. Vi viser også til tidligere innspill som er sendt inn på vegne av Bostøttealliansen, som Kirkens Bymisjon er en del av.

Kirkens Bymisjon møter mange ulike kategorier vanskeligstilte på boligmarkedet, blant annet personer med rus- og psykiske lidelser, lavinntektsfamilier, norske romer, utsatte arbeidsinnvandrere og andre innvandrergupper. De aller fleste leier bolig. De siste årene har vi sett at mange flere av dem vi møter har problemer knyttet til bosituasjonen. Det er både snakk om et større antall som mangler en stabil og god bolig, og flere som havner i prekære situasjoner.

Betydningen av stabile boforhold og en bostøtte som fungerer

Å mangle en trygg bolig påvirker alle deler av livet, og har negativ innvirkning på blant annet fysisk og psykisk helse, relasjoner til andre, arbeidsevne og barns skolegang. Bolig er fundamentet, og en trygg bosituasjon er en forutsetning for å kunne få andre deler av hverdagen til å fungere. Våre ansatte formidler at det er vanskelig å oppnå det vi ønsker i andre typer tiltak, som arbeidsinkluderings tiltak, rusbehandling eller fritidstilbud, når folk mangler et stabilt hjem.

Bostøtte er en svært viktig ordning for å sikre stabile og gode boforhold for vanskeligstilte. Vi mener ordningen i dag er altfor strengt behovsprøvd, og at det trengs en betydelig styrking og utvidelse av bostøtten. Samtidig som presset i leiemarkedet forsterkes og de boligsosiale behovene har økt, har bostøtten fått redusert effekt i løpet av de siste 15 årene. Støtten har ikke vokst i takt med boutgifter, som har økt dramatisk i denne perioden. Strengte inntektsgrenser gjør at den bare treffer de aller mest vanskeligstilte. Vi mener at det i dag er for få som omfattes av ordningen, og for lite av boutgifter som dekkes. Gjennom arbeidet vårt ser vi på nært hold hvordan en svekket bostøtte fører til dårligere levekår og mindre botrygghet for lavinntektsgrupper.

Bostedsløsheten øker og nye grupper rammes

De siste årene har bostedsløsheten i Norge økt, og det har vært en stor økning i bruk av midlertidige botilbud. En særlig urovekkende utvikling er at langt flere barnefamilier og unge voksne enn tidligere mangler et trygt sted å bo. Vi ser at bostedsløshet ikke lenger bare rammes dem som trenger omfattende oppfølging og bistand i tillegg til bolig, men også øker blant grupper som «bare» strever med å skaffe et sted å bo. Rapporten vår «Snakk om bostedsløshet blant barnefamilier» fra mars 2026 viser at mangelen på en trygg bolig får store negative konsekvenser på både kort og lang sikt, og at barn rammes særlig hardt.¹

Et presset leiemarked med høye priser, mangel på tilgjengelige boliger og mer seleksjon og diskriminering har blitt en viktig driver for bostedsløshet. Når dyrtid slår inn og fattigdommen samtidig øker, og det boligsosiale sikkerhetsnettet svekkes, er det flere som havner i prekære situasjoner. Husbankens tall viser at 1 av 3 leiere er økonomisk utrygge, det vil si at de kan være bare en uforutsett utgift unna å miste fotfestet.² Vi mener at situasjonen i leiemarkedet er et viktig argument for å styrke bostøtten. En utvidet bostøtte som omfatter flere og dekker mer av de reelle boutgiftene, vil bidra til å øke botryggheten for lavinntektsgrupper. Med utviklingen vi nå ser i leiemarkedet, har bostøtte også blitt et viktigere virkemiddel for å forebygge bostedsløshet.

Boligforskningsinstituttet BOVEL har vist at barnefamilier, særlig større husholdninger i større byer/pressområder, kommer ekstra dårlig ut med dagens bostøtteordning. Vi støtter anbefalingene deres om å øke boutgiftstaket og endre regler om avkortning mot andre inntekter.³

Vi mener også at regjeringens forslag til en ny integreringsstønning, uten mulighet for å få bostøtte, vil forsterke problemene vi nå ser og føre til at enda flere familier enn i dag vil risikere bostedsløshet.⁴

Godt alternativ til dyre akutttiltak

Vi møter mange som mottar bostøtte i tillegg til andre ytelser og annen bistand, og ofte er det snakk om et lappeteppe av ulike stønader og tjenester. Vi tror at en avgrenset og lav bostøtte fører til mer arbeid og langt større utgifter for det offentlige. Alternativet er ofte sosialhjelp, som krever mer omfattende saksbehandling med individuelle og skjønnsmessige vurderinger. En ordentlig styrking av bostøtte vil i seg selv bidra til forenkling, og vil redusere behovet for andre ytelser og andre former for boligsosial bistand, som ofte krever mer ressurser og byråkrati. Styrket bostøtte vil gjøre at flere holder hodet over vann og trenger mindre annet. Bostøtten er også mindre stigmatiserende enn mange andre virkemidler, som NAV-garanti og sosialhjelp, og bidrar ikke på samme måte til at mottakere selekteres bort i et svært presset leiemarked.

Bruk av midlertidig botilbud var på et rekordhøyt nivå i 2025, og flere enn før blir boende lenge i slike tilbud. Det er en uverdigg situasjon for menneskene det gjelder, og det er svært dyrt for kommunene. Det er i alles interesse at ressurser flyttes fra dyre akutttilbud og krisehåndtering til styrket forebygging og varige løsninger. Styrking av bostøtten kan være et viktig grep for å oppnå nettopp det.

I dag regnes kostnader til midlertidig botilbud som del av kommunenes utgifter til sosialhjelp. Det er lite kjent og underbelyst i analyser av hvorfor sosialhjelpsbudsjetter øker – og et viktig poeng som vi mener bostøtteutvalget bør løfte i sine analyser av bostøtte og tilgrensende virkemidler.

Det er stor mangel på kommunale boliger, og å være økonomisk vanskeligstilt er som regel ikke nok til å få tilbud om kommunal bolig. For denne gruppa kan styrket bostøtte være avgjørende for om de klarer å skaffe en stabil bolig. Økt bostøtte kan også gi bedre inntektsgrunnlag for kommuner, og dermed gjøre det enklere å øke volumet av kommunale boliger.

En styrket bostøtte som dekker mer av faktiske bortgifter, er viktig for at ordningen skal ha ønsket effekt også i områder med høyt prisnivå. Vi mener det er positivt at det i tillegg finnes kommunal bostøtte enkelte steder, men med en svært presset kommuneøkonomi og trange rammer, er det viktig å sikre at den statlige bostøtten er innrettet slik at reelle bortgifter dekkes, også i pressområder.

Problemer med å få realisert rettigheter

Mennesker med størst velferdsbehov har ofte også størst vanskeligheter med å få utløst bistand fra det offentlige. Mange kjenner ikke til rettighetene de har, og/eller strever i møte med forvaltningen og får dem ikke innfridd i praksis. Det kan handle om at systemet oppleves uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig, gjerne kombinert med barrierer knyttet til språk, digital tilgang, helseforhold eller belastende livssituasjoner som gjør det krevende å følge opp en sak. SSBs undersøkelse fra 2019 viser at dette i stor grad gjelder for bostøtten: SSB fant at bare halvparten av dem som har rett på bostøtte faktisk mottar den, og at underforbruket er særlig stort blant dem med lavest inntekter.⁵

Vi mener at det, i tillegg til endringer for å forbedre bostøtten, trengs **tiltak for å sikre at flere av dem som har krav på støtten, faktisk får den utbetalt**. Vi oppfordrer utvalget til å undersøke om det for eksempel finnes muligheter til å automatisere mer og knytte ordningen til registerdata, eller om det finnes gode ordninger i andre land som bidrar til at flere mottar bostøtte. Vi mener det også kan være grunn til å styrke samarbeidet med organisasjoner som jobber lavterskel og når ut til grupper som står langt unna myndighetsapparatet, for å bidra til at flere faktisk mottar støtten de har krav på.

Situasjonen for utsatte arbeidsinnvandrere

Gjennom arbeidet vårt er vi i kontakt med en del utsatte arbeidsinnvandrere. Mange har kritisk dårlige boforhold, og vi tror det er mye skjult bostedsløshet i denne gruppa. Det er mange arbeidsinnvandrere som skulle hatt bostøtte, som i dag ikke får det. En viktig grunn er at det i dag er et vilkår for bostøtte at personen er folkeregistrert som bosatt i Norge.⁶ Dette kravet ekskluderer store grupper arbeidsinnvandrere som bor og jobber i Norge, men som i dag ikke kan bli folkeregistrert her, fordi de mangler langvarig kontrakt på arbeid og/eller bolig.⁷ Praksisen med å nekte disse arbeidsinnvandrerne bostøtte er i strid med Norges EØS-rettslige forpliktelser og kravet om likebehandling av økonomisk aktive EØS-borgere. I revideringen av bostøtten er derfor det svært viktig at kravet om fødselsnummer fjernes.

Vi tror at det også blant arbeidsinnvandrerne som har fødselsnummer er mange som har krav på bostøtte, men som ikke får det. Dette er ei viktig målgruppe å nå ut til for å sikre at flere bostøtteberettigete faktisk mottar støtten, jf. omtalen over.

Krav om selvstendig bolig og dokumentasjon av lovlig bolig

Vi mener det er grunn til å revurdere kravet om selvstendig bolig med egen inngang for å motta bostøtte. Vi støtter at boliger må være lovlige og ha en forsvarlig standard, men mener det bør være lettere å få støtte for å bo i bofellesskap, selv om det ikke er helse-/sosialfaglig begrunnet. Mange ønsker å bo sammen med andre for å få lavere utgifter eller for å kunne bo mer sentralt, og vi mener det ikke bør avskjære muligheten til å få bostøtte.

I noen kommuner er praksis at bostøttemottaker må kunne dokumentere at utleiebolig er lovlig før de kan motta støtte. Det rammer utsatte leiere, og er etter vårt syn feil ende å begynne i for å bekjempe ulovlige utleieforhold. Vi mener det trengs bedre veiledning til kommuner om hva som er en god framgangsmåte for å sikre at kravet om lovlig bolig er oppfylt.

Stort behov for målrettede tiltak

Norge har i dag en veldig liten boligsosial sektor, og i OECD-sammenheng bruker vi liten andel av budsjettmidler på boligsosiale tiltak. Ordningene er strengt behovsprøvde, og mange faller utenfor og får ikke hjelpen de trenger. Det merkes godt når presset øker; det er et stort misforhold mellom økende behov og tilgjengelig bistand. Svekket bostøtte er en del av dette bildet.

Kirkens Bymisjon mener det er viktig å snu utviklingen med mer økonomisk utrygghet og økende boligsosiale behov. Bostøtte er et veldig godt egnet virkemiddel for det. Ordningen er målrettet og treffsikker, og en styrking vil gi rask effekt. Vi viser i den forbindelse til SIFOs forskning om økonomisk krisehåndtering i Norge og Storbritannia. De anbefaler at Norge, i tillegg til langsiktige, universelle velferdstiltak, bør satse mer på tiltak rettet mot de mest utsatte og som virker raskt.⁸

Botrygghet for lavinntektsgrupper er viktig forutsetning for å nå politiske mål på en rekke ulike felt, blant annet knyttet til familiefattigdom, folkehelse, arbeidsinkludering, rusbehandling og integrering. Å styrke bostabilitet og forbedre boforhold for de mest utsatte er svært treffsikker forebygging. Økt bostøtte er svært godt egnet til å sikre botrygghet og bedre boforhold for flere, og den brede gevinsten det gir er et viktig argument for en betydelig utvidelse og styrking av ordningen.

¹ https://kirkensbymisjon.no/content/uploads/2026/03/KB-rapport_Bostedsloshet-blant-barnefamilier_2026.pdf?srsId=AfmBOoq3R3H6WHbnp0tqnEKz3XHwp-LgCJZPU0oApldqloGKGa0LLyvf

² <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/18865097/fortsatt-press-i-leiemarkedet-utfordringene-er-storst-i-storbyene?publisherId=2823375&lang=no>

³ <https://www.dn.no/innlegg/bolig/boligpolitikk/familie/boligpolitikken-svikter-sarbare-barnefamilier/2-1-1715189> og BOVEL-notat 3/2024

⁴ Mer utdypende kommentarer finnes i høringsinnspillet vårt: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-forslag-om-integreringsstonad-for-nyankomne-flyktninger/id3146886/?uid=8a27f755-3f32-4d43-add7-7c37534cb663>

⁵ <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/far-de-som-har-rett-pa-det-bostotte>

⁶ Bustøttelova § 2: Krav om å være folkeregistrert som bosatt

⁷ Grundig omtalt i Fafos rapport «Kartlegging av innvandrere med d-nummer og langvarig tilknytning til Norge»

<https://www.faf.no/publikasjoner/fafo-rapporter/kartlegging-av-innvandrere-med-d-nummer-og-langvarig-tilknytning-til-norge>

⁸ <https://www.forskning.no/finans-penger-okonomi/klarte-norge-a-ta-vare-pa-de-vanskeligstilte-da-prisene-okte/2536053>